Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

5 май 2022 година*

„Преюдициално запитване — Член 20 ДФЕС — Гражданство на Европейския съюз — Гражданин на Съюза, който никога не е упражнявал свободата си на движение — Молба за издаване на карта за пребиваване на член на семейството му, гражданин на трета страна — Отхвърляне — Задължение за гражданина на Съюза да разполага с достатъчно средства — Задължение на съпрузите за съвместно живеене — Малолетно или непълнолетно дете, гражданин на Съюза — Национално законодателство и национални практики — Ефективно упражняване на най-съществената част от правата, предоставени на гражданите на Съюза — Лишаване“

По съединени дела C-451/19 и C-532/19

с предмет две преюдициални запитвания, отправени на основание член 267 ДФЕС от Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (Висш съд на Кастилия-Ла Манча, Испания) с актове от 29 април 2019 г. и 17 юни 2019 г., постъпили в Съда съответно на 12 юни 2019 г. и на 11 юли 2019 г., в рамките на производствата по дела

Subdelegación del Gobierno en Toledo

срещу

XU (C-451/19),

QP (C-532/19),

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: C. Lycourgos (докладчик), председател на състава, S. Rodin, J.-C. Bonichot, L. S. Rossi и O. Spineanu-Matei, съдии,

генерален адвокат: P. Pikamäe,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

* Език на производството: испански.

като има предвид становищата, представени:

– за испанското правителство, първоначално от M. J. Ruiz Sánchez и S. Jiménez García, а впоследствие от M. J. Ruiz Sánchez, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от J. Baquero Cruz и E. Montaguti, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 13 януари 2022 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалните запитвания се отнасят до тълкуването на член 20 ДФЕС.

2 Тези преюдициални запитвания са отправени в рамките на два спора между Subdelegación del Gobierno en Toledo (представителство на централната власт в Толедо, Испания) (наричано по-нататък „представителството“) и съответно XU и QP по повод на отхвърлените от представителството молби на XU и на QP да бъде издадено разрешение за пребиваване като член на семейството на гражданин на Съюза.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Член 2 от Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството (ОВ L 251, 2003 г., стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 164) гласи:

„За целите на настоящата директива:

[…]

в) „кандидат за събиране на семейството“ означава гражданин на трета страна, пребиваващ законно в държава членка и кандидатстващ или членовете на семейството на който кандидатстват за събиране на семейството, за да се присъединят към него;

[…]“.

4 Член 3 от посочената директива предвижда:

„1. Настоящата директива се прилага, когато кандидатът за събиране на семейството притежава разрешение за пребиваване, издадено от държава членка със срок на валидност една година или повече, и с основание може да очаква да получи право на постоянно пребиваване, ако членовете на неговото семейство са граждани на трета страна независимо от правния им статут.

[…]

3. Настоящата директива не се прилага за членовете на семейството на гражданин на Европейския съюз.

[…]“.

5 Съгласно член 4, параграф 1 от посочената директива:

„Държавите членки разрешават влизането и пребиваването в съответствие с настоящата директива и при условие че са спазени изискванията на глава IV, а също и на член 16, на следните членове на семейството:

[…]

в) малолетните и непълнолетните деца, включително осиновени деца на кандидата за събиране на семейството, когато то[й] притежава родителските права и децата се намират на негова издръжка. Държавите членки могат да разрешат събирането на деца, родителските права над които се упражняват съвместно, при условие че другата страна, която съвместно упражнява родителските права, е дала своето съгласие.

[…]“.

Испанското право

6 Член 32 от Конституцията предвижда:

„1. Мъж и жена имат право да сключат брак и имат равни права и задължения в брака.

2. Формата на брака, възрастта и условията за сключването му, правата и задълженията на съпрузите, основанията за раздяла и разтрогване на брака и последиците от тях се уреждат със закон“.

7 Член 68 от Código Civil (Граждански кодекс) гласи:

„Съпрузите живеят заедно и си дължат вярност и взаимопомощ. Освен това те трябва да си поделят домашните отговорности, както и грижите за възходящите или низходящите роднини и за останалите лица на тяхна издръжка“.

8 Член 70 от този кодекс предвижда:

„Съпрузите определят местоживеенето на семейството по взаимно съгласие, а ако не могат да постигнат такова, въпросът се решава от съда, който взема предвид интереса на семейството“.

9 Съгласно член 110 от посочения кодекс:

„Майката и бащата, дори ако не упражняват родителските права и задължения, са длъжни да се грижат за малолетните и непълнолетните си деца и им дължат издръжка“.

10 Член 154 от Гражданския кодекс гласи следното:

„Спрямо малолетните и непълнолетните, които са недееспособни, родителските права се упражняват от родителите.

[…]“.

11 Член 1 от Real Decreto 240/2007, sobre entrada, libre circulación y residencia en España de ciudadanos de los Estados miembros de la Unión Europea y de otros Estados parte en el Acuerdo sobre el Espacio Económico Europeo (Кралски декрет 240/2007 за влизането, свободното движение и пребиваването в Испания на гражданите на държави — членки на Европейския съюз, и на други държави — страни по Споразумението за Европейско икономическо пространство) от 16 февруари 2007 г. (BOE, бр.°51, от 28 февруари 2007 г.), в редакцията му, приложима към спора в главното производство (наричан по-нататък „Кралски декрет 240/2007“), гласи:

„1. Настоящият кралски декрет урежда условията за упражняване на правото на влизане и напускане, свободно движение, престой, постоянно пребиваване и работа в Испания за гражданите на другите държави — членки на Европейския съюз, и на другите държави — страни по Споразумението за Европейското икономическо пространство, както и ограниченията на посочените права от съображения, свързани с обществения ред, обществената сигурност или общественото здраве.

2. Съдържанието на настоящия кралски декрет не засяга разпоредбите на специалните закони и на международните договори, по които [Кралство Испания] е страна“.

12 Член 2 от този кралски декрет предвижда:

„При спазване на предвидените в него условия настоящият кралски декрет се прилага и за изброените по-долу членове на семейството на гражданин на друга държава — членка на Европейския съюз, или на друга държава — страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, без оглед на тяхното гражданство, когато същите го придружават или се присъединяват към него:

a) съпруга(та), при условие че няма споразумение за недействителност на брака или бракът не е обявен за недействителен, липсва развод или законна раздяла;

[…]

c) преките му низходящи, както и тези на съпруга(та) му или на регистрирания му/ѝ партньор, на възраст под 21 години или над тази възраст, които са на негова/нейна издръжка или са недееспособни, при условие че няма споразумение за недействителност или бракът не е обявен за недействителен, липсва развод или законна раздяла или вписването на партньорството не е отменено;

[…]“.

13 Съгласно член 7 от посочения кралски декрет:

„1. Всички граждани на Съюза или на друга държава — страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, имат право да пребивават на територията на испанската държава за срок, по-дълъг от три месеца, ако:

[…]

b) притежават достатъчно средства за себе си и за членовете на семейството си с цел да не се превърнат в тежест за системата на социално подпомагане на Испания по време на пребиваването си и притежават пълно здравно застрахователно покритие в Испания или

[…]

d) са членове на семейството, придружаващи или присъединяващи се към гражданин на Съюза или на друга държава — страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, който отговаря на условията, посочени в буква a), b) или c).

2. Правото на пребиваване, предвидено в параграф 1, обхваща и членове на семейството, които не са граждани на държава членка и които придружават или се присъединяват към гражданина на Съюза или на друга държава — страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, в Испания, при условие че този гражданин отговаря на условията, посочени в параграф 1, буква a), b) или c).

[…]

7. По отношение на достатъчните за издръжка средства конкретен размер не може да се определи, а следва да се вземе предвид личното положение на гражданите на държавата — членка на Европейския съюз, или на другата държава — страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство. При всички случаи този размер не може да бъде по-висок от прага на финансовите средства, под който испанските граждани получават социални помощи, или от размера на минималната социалноосигурителна пенсия“.

14 Член 8, параграф 1 от същия кралски декрет гласи:

„Членовете на семейството на гражданин на държава — членка на Европейския съюз, или на друга държава — страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, посочени в член 2 от настоящия кралски декрет, които не са граждани на една от тези държави, когато придружават този гражданин или се присъединяват към него, могат да пребивават в Испания за срок, по-дълъг от три месеца, и са длъжни да поискат и да получат „карта за пребиваване на член на семейството на гражданин на Съюза“.

Споровете в главните производства и преюдициалните въпроси

Дело C-451/19

15 XU, венесуелски гражданин, е роден на 19 септември 2001 г. във Венесуела. Майката на XU, венесуелска гражданка, притежава *Tarjeta de Residencia Comunitaria* (карта за пребиваване в Общността) и живее с детето си в Испания от 2004 г.

16 На 20 януари 2011 г. съд, компетентен по семейни спорове във Венесуела, предоставя единствено на нея упражняването на родителските права.

17 На 6 септември 2014 г. майката на XU сключва брак в Ел Висо де Сан Хуан (Испания) с испански гражданин, който никога не е упражнявал правото си на свободно движение в рамките на Съюза.

18 Съпрузите живеят заедно в Ел Висо де Сан Хуан от 12 декември 2008 г. На 24 юли 2009 г. от този брак се ражда дете с испанско гражданство.

19 На 28 септември 2015 г. в съответствие с член 2, буква c) от Кралски декрет 240/2007 вторият баща на XU подава молба в полза на XU да бъде издадена карта за временно пребиваване на член на семейството на гражданин на Съюза.

20 Тази молба е отхвърлена с мотива, че вторият баща на XU не е доказал, че разполага с достатъчно средства за себе си и за членовете на семейството си, каквито са изискванията по член 7 от Кралски декрет 240/2007. Взето е предвид единствено икономическото положение на втория баща на XU.

21 На 28 януари 2016 г. представителството потвърждава отказа да се уважи молбата, подадена от втория баща на XU. Срещу това решение за отказ вторият баща на XU подава жалба до Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 1 de Toledo (Административен съд № 1, Толедо, Испания).

22 Този съд уважава жалбата му, като приема, че член 7 от Кралски декрет 240/2007 не е приложим в случая, тъй като вторият баща на XU никога не е упражнявал правото си на свободно движение в рамките на Съюза.

23 Представителството подава въззивна жалба срещу постановеното от посочения съд решение пред запитващата юрисдикция.

24 Запитващата юрисдикция отбелязва, че съгласно решение от 1 юни 2010 г. на Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания) Кралски декрет 240/2007 е приложим за всички — упражнили или не свободата си на движение на територията на Съюза — испански граждани, както и за членовете на техните семейства, граждани на трети страни.

25 Тя иска да установи дали член 20 ДФЕС допуска испанската практика, при която от испански гражданин, който никога не е упражнявал свободата си на движение в рамките на Съюза и който иска да получи разрешение за пребиваване за дете — гражданин на трета страна — на неговата съпруга, която също е гражданин на трета страна и на която единствено е предоставено упражняването на родителските права по отношение на детето, се изисква да докаже, че разполага с достатъчно финансови средства за себе си и за членовете на семейството си, с цел да не се превърнат в тежест за системата за социално подпомагане, и със застраховка, покриваща рисковете за здравето. Запитващата юрисдикция по-специално отбелязва, че това системно изискване — което се прилага, без да се отчитат особеностите на всеки конкретен случай — би могло да противоречи на член 20, ако води до положение, при което съответният испански гражданин е длъжен да напусне територията на Съюза.

26 Според запитващата юрисдикция обаче испанската правна уредба на брака би могла да доведе до такова положение. Всъщност запитващата юрисдикция подчертава, че правото на съвместен живот следва от лаконичното съдържание на член 32 от Конституцията. Освен това членове 68 и 70 от Гражданския кодекс предвиждат, че съпрузите са длъжни да живеят заедно, че си дължат вярност и взаимопомощ и че определят местоживеенето на семейството си по взаимно съгласие. Задължението на съпрузите по испанското право за съвместно живеене е различно от просто решение с оглед на възможност или удобство.

27 Според запитващата юрисдикция изпълнението на това задължение би могло да се окаже невъзможно в случаите, когато законното пребиваване на малолетно или непълнолетно дете на съпруга на испански гражданин, когато те са граждани на трети страни, зависи от икономически критерии. Отказът да се предостави право на пребиваване на XU би принудило втория му баща да напусне територията на Съюза със съпругата си, тъй като това е единственият начин да изпълни предвиденото в националното право задължение за съвместно живеене. Този извод не изисква да съществуват правни възможности за принудително изпълнение на задължението на съпрузите за съвместно живеене.

28 Освен това напускането от XU и майка му на територията на Съюза би принудило не само съпруга ѝ, но и ненавършилото пълнолетие дете от техния брак, което е испански гражданин, фактически да напуснат територията на Съюза като цяло, така че в съответствие с членове 110 и 154 от Гражданския кодекс родителите да могат съвместно да упражняват родителските права по отношение на детето си и да изпълняват задължението си за издръжка.

29 Освен това според запитващата юрисдикция испанската практика — органите автоматично да отказват събиране на семейството на гражданин на трета страна с испански гражданин, който никога не е упражнявал свободата си на движение, с единствения мотив, че той не разполага с достатъчно средства, без при това да са проверили дали между гражданина на Съюза и гражданина на трета страна съществува отношение на зависимост от такова естество, че при отказ да се предостави на последния производно право на пребиваване гражданинът на Съюза би бил фактически принуден да напусне територията на Съюза като цяло — във всички случаи противоречи на член 20 ДФЕС.

30 Запитващата юрисдикция счита, че представителството е отказало да издаде картата за пребиваване на XU единствено с мотива, че съпругът на майка му не разполага с достатъчно средства, без да разгледа специфичните за разглеждания брак обстоятелства, които показват интегриране на пазара на труда и висока степен на интегриране в Испания на всички членове на семейството, и по-специално на XU, който от дълго време пребивава на испанска територия, където редовно посещава училище.

31 При тези обстоятелства Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (Висш съд на Кастилия-Ла Манча, Испания) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Може ли изискването испански гражданин, който не е упражнил правото си на свободно движение, да отговаря на условията по член 7, параграф 1 от Кралски декрет 240/2007, за да получи малолетното или непълнолетното дете (от трета страна) на неговия съпруг/неговата съпруга от трета страна право на пребиваване съгласно член 7, параграф 2 от посочения Кралски декрет, в случай на неизпълнение на тези условия да се смята за противоречащо на член 20 ДФЕС, ако в резултат от отказа да се

признае такова право испанският гражданин се окаже принуден да напусне територията на Съюза като цяло? За целите на въпроса следва да се има предвид, че член 68 от Гражданския кодекс предвижда задължение за съпрузите да живеят съвместно?

2) Във всички случаи, независимо от горното, противоречи ли на член 20 ДФЕС при посочените по-горе условия практиката на испанската държава автоматично да прилага съдържащото се в член 7 от Кралски декрет 240/2007 правило и съответно да отказва издаването на карта за пребиваване на гражданин на трета страна, малолетно или непълнолетно дете от трета страна на съпруг(а) от трета страна на гражданин на Съюза, който никога не е упражнявал правото си на свободно движение (като съпрузите на свой ред имат малолетно или непълнолетно дете с испанско гражданство, което също никога не е упражнявало правото си на свободно движение), само и единствено поради това че гражданинът на Съюза не отговаря на предвидените в тази разпоредба условия, без да преценява за всеки конкретен и отделен случай дали между него и гражданина на трета страна съществува отношение на зависимост, което е от такова естество, че по каквато и да било причина и предвид конкретните обстоятелства при отказ да се признае право на пребиваване на гражданина на трета страна гражданинът на Съюза не би могъл да се раздели с члена на семейството си, който зависи от него, и би бил длъжен да напусне територията на Съюза? Особено в случай, при който испанският гражданин и неговият съпруг/неговата съпруга от трета страна на свой ред са родители на малолетно или непълнолетно дете с испанско гражданство, което също може да се окаже принудено да напусне територията на Испания, за да последва родителите си. За целите на въпроса следва да се има предвид практиката на Съда на Европейския съюз, и по-специално решение от 8 май 2018 г. K.A. и др. (Събиране на семейството в Белгия) (C-82/16, EU:C:2018:308)?“.

Дело C-532/19

32 На 25 септември 2015 г. QP, перуански гражданин, сключва брак с испанска гражданка, която никога не е упражнявала правото си на свободно движение в рамките на Съюза. QP и съпругата му са родители на момиче с испанско гражданство, родено на 11 август 2012 г.

33 На 2 октомври 2015 г. QP подава молба за карта за пребиваване на член на семейството на гражданин на Съюза, като прилага към нея по-специално трудовия договор за неопределено време на съпругата си и няколко фишове за заплати.

34 В хода на проучването на преписката представителството припомня наличието на три осъдителни присъди, постановени срещу QP, от 7 септември 2010 г., 25 октомври 2010 г. и 16 ноември 2016 г., първата и третата — за управление на превозно средство без свидетелство за управление, а втората — за управление в нетрезво състояние, и го приканва да представи становището си, което той е направил.

35 На 14 декември 2015 г. молбата на QP е отхвърлена от представителството с мотива, че той не отговаря на условията, установени в Кралски декрет 240/2007, тъй като според досието на заинтересованото лице в регистъра за съдимост той е осъждан в Испания, а съпругата му не разполага с достатъчно финансови средства за себе си и за членовете на семейството си. Представителството взема предвид единствено доходите на съпругата на QP.

36 На 1 февруари 2016 г. представителството потвърждава отказа на подадената от QP молба. Срещу това решение последният подава жалба до Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 2 de Toledo (Административен съд на провинция Толедо № 2, Испания), който уважава жалбата му.

37 Представителството подава въззивна жалба срещу постановеното от посочения съд решение пред запитващата юрисдикция.

38 Тази юрисдикция подчертава, че отказът да се предостави право на пребиваване на QP би принудило съпругата му да напусне територията на Съюза, тъй като това било единственият начин за ефективно изпълнение на определените в испанското право права и задължения за съвместен живот.

39 Освен това запитващата юрисдикция счита, че представителството е отхвърлило искането на QP, поради това че съпругата му не разполага с достатъчно средства, без да е разгледало специфичните за разглеждания брак обстоятелства. Испанската държава се основава само и автоматично на недостатъчните средства за издръжка на испанския гражданин, за да откаже да предостави на гражданин на трета страна карта за пребиваване като член на семейството на гражданин на Съюза, което само по себе си би могло да се счита за практика, противоречаща на член 20 ДФЕС.

40 При тези обстоятелства Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (Висш съд на Кастилия-Ла Манча) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Може ли изискването испански гражданин, който не е упражнил правото си на свободно движение, да отговаря на условията по член 7, параграф 1 от Кралски декрет 240/2007, за да получи неговият съпруг/неговата съпруга от трета страна право на пребиваване съгласно член 7, параграф 2 от посочения кралски декрет, в случай на неизпълнение на тези условия да се смята за противоречащо на член 20 ДФЕС, ако в резултат от отказа да се признае такова право испанският гражданин се окаже принуден да напусне територията на Съюза като цяло? За целите на въпроса следва да се има предвид, че член 68 от испанския Граждански кодекс предвижда задължение за съпрузите да живеят съвместно.

2) Във всички случаи, независимо от горното, противоречи ли на член 20 ДФЕС при посочените по-горе условия практиката на испанската държава автоматично да прилага правилото по член 7 от Кралски декрет 240/2007 и съответно да отказва издаването на карта за пребиваване на член на семейството на гражданин на Съюза, който гражданин никога не е упражнявал правото си на свободно движение, поради това че този гражданин не отговаря на предвидените в тази разпоредба условия, без да преценява за всеки конкретен и отделен случай дали между него и гражданина на трета страна съществува отношение на зависимост, което е от такова естество, че по каквато и да било причина и предвид конкретните обстоятелства при отказ да се признае право на пребиваване на гражданина на трета страна гражданинът на Съюза не би могъл да се раздели с члена на семейството си, от когото зависи, и би бил длъжен да напусне територията на Съюза? За целите на въпроса следва да се има предвид практиката на Съда на Европейския съюз, и по-специално решение от 8 май 2018 г. K.A. и др. (Събиране на семейството в Белгия) (C-82/16, EU:C:2018:308)?“.

41 С решение на председателя на Съда от 16 април 2020 г. дела C-451/19 и C-532/19 са съединени за по-нататъшния ход на производството.

По преюдициалните въпроси

По втория въпрос по всяко от дела C-451/19 и C-532/19

42 С втория си въпрос по всяко от дела C-451/19 и C-532/19, който следва да се разгледа на първо място, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска държава членка да отхвърли заявление за събиране на семейството, подадено в интерес на гражданин на трета страна, член на семейството на лице, което е гражданин на Съюза и на тази държава членка, и който никога не е упражнявал свободата си на движение, само и единствено поради това, че този гражданин на Съюза не разполага с достатъчно средства за себе си и за посочения член на своето семейство, така че последният да не се превърне в тежест за националната система за социално подпомагане, без оглед на това дали между споменатия гражданин на Съюза и посочения член на семейството му съществува отношение на зависимост от такова естество, че при отказ да се признае производно право на пребиваване на последния, този гражданин на Съюза би бил принуден да напусне територията на Съюза като цяло и по този начин би бил лишен от ефективно упражняване на най-съществената част от правата, които му предоставя неговият статут на гражданин на Съюза.

43 На първо място, следва да се подчертае, че правото на Съюза по принцип не се прилага към заявление за събиране на семейството на гражданин на трета страна с член на неговото семейство, гражданин на държава членка, който никога не е упражнявал свободата си на движение, и следователно по принцип допуска правна уредба на държава членка, съгласно която такова събиране на семейството е подчинено на условие за достатъчно средства като описаното в предходната точка от настоящото решение (решение от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), C-836/18, EU:C:2020:119, т. 33).

44 Следва обаче да се отбележи, на второ място, че систематичното налагане без никакви изключения на такова условие може да наруши производното право на пребиваване, което трябва да бъде признато в някои съвсем особени случаи по силата на член 20 ДФЕС на гражданин на трета страна, член на семейството на гражданин на Съюза (решение от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), C-836/18, EU:C:2020:119, т. 34).

45 Всъщност съществуват някои съвсем особени случаи, при които, въпреки че не се прилагат разпоредбите на вторичното право относно правото на пребиваване на граждани на трети страни и въпреки че съответният гражданин на Съюза не се е възползвал от свободата си на движение, на гражданина на трета страна, член на семейството на този гражданин на Съюза, все пак трябва да се признае право на пребиваване, тъй като в противен случай полезното действие на гражданството на Съюза би било накърнено, ако в резултат от отказа да се признае такова право посоченият гражданин на Съюза се окаже фактически принуден да напусне територията на Съюза като цяло и по този начин бъде лишен от възможността действително да се ползва от най-съществената част от правата, които му предоставя

неговият статут на гражданин на Съюза (решения от 8 март 2011 г., Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, т. 42—44 и от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), C-836/18, EU:C:2020:119, т. 39).

46 Въпреки това отказът да се признае право на пребиваване на гражданин на трета страна може да застраши полезното действие на гражданството на Съюза само ако между този гражданин на трета страна и гражданина на Съюза, член на неговото семейство, съществува такова отношение на зависимост, че би се стигнало дотам гражданинът на Съюза да бъде принуден да замине заедно със съответния гражданин на трета страна и да напусне територията на Съюза като цяло (решения от 8 май 2018 г., K.A. и др. (Събиране на семейството в Белгия), C-82/16, EU:C:2018:308, т. 52 и от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), C-836/18, EU:C:2020:119, т. 40).

47 От това следва, че гражданин на трета страна може да иска да му бъде предоставено производно право на пребиваване по силата на член 20 ДФЕС само в случаите, когато непредоставянето на такова право на пребиваване би принудило както този гражданин, така и члена на неговото семейство, гражданин на Съюза, да напуснат територията на Съюза. При това положение производно право на пребиваване се предоставя само в случаите, когато гражданин на трета страна, член на семейството на гражданин на Съюза, не отговаря на необходимите условия, за да получи въз основа на други разпоредби, и по-специално въз основа на приложимата за събиране на семейството национална правна уредба, право на пребиваване в държавата членка, чийто гражданин е този гражданин на Съюза (решение от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), C-836/18, EU:C:2020:119, т. 41).

48 Когато обаче се установи, че по силата на националното или на вторичното право на Съюза не може да се предостави право на пребиваване на гражданин на трета страна, член на семейството на гражданин на Съюза, фактът, че между този гражданин на трета страна и този член на неговото семейство, гражданин на Съюза, съществува отношение на зависимост, което би могло да принуди споменатия гражданин на Съюза да напусне територията на Съюза като цяло, ако членът на неговото семейство, гражданин на трета страна, бъде накаран да напусне територията на Съюза, поражда по принцип задължение за съответната държава членка да признае на този гражданин на трета страна производно право на пребиваване по силата на член 20 ДФЕС (решение от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), C-836/18, EU:C:2020:119, т. 42).

49 На трето място, макар да е вярно, че Съдът вече е приел, че производното право на пребиваване, произтичащо от член 20 ДФЕС, не е абсолютно, и че при определени специфични обстоятелства държавите членки могат да откажат да го предоставят, той също така е постановил, че все пак член 20 ДФЕС не допуска държавите членки да въведат по отношение на производното право на пребиваване, което предвижда, изключение, свързано с изискването съответният гражданин на Съюза да притежава достатъчно средства. Всъщност отказът да се предостави на гражданин на трета страна, член на семейството на гражданин на Съюза, производно право на пребиваване на територията на държавата членка, на която този гражданин на Съюза е гражданин, единствено поради това, че последният не разполага с достатъчно средства, въпреки че между споменатия гражданин на Съюза и този гражданин на трета страна съществува отношение на зависимост като описаното в точка 46 от настоящото решение, би накърнил ефективното

упражняване на най-съществената част от правата, произтичащи от статута на гражданин на Съюза, а това би било непропорционално с оглед на преследваната с условието за наличието на средствата цел, а именно защита на публичните финанси на съответната държава членка (решение от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), C-836/18, EU:C:2020:119, т. 44 и 46—48).

50 Следователно, когато е налице отношение на зависимост по смисъла на точка 46 от настоящото решение между гражданин на Съюза и гражданин на трета страна, член на неговото семейство, член 20 ДФЕС не допуска държава членка да предвиди изключение от производното право на пребиваване, което този член признава на гражданина на трета страна, само и единствено поради това, че гражданинът на Съюза не разполага с достатъчно средства (решение от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), C-836/18, EU:C:2020:119, т. 49).

51 При това положение задължението за гражданина на Съюза да разполага с достатъчно средства за себе си и за члена на семейството си, гражданин на трета страна, може да застраши полезното действие на член 20 ДФЕС, ако води до положение, при което този гражданин на Съюза също трябва да напусне територията на Съюза като цяло поради наличието на отношение на зависимост между посочения гражданин на трета страна и този гражданин на Съюза, като последният фактически се окаже принуден да замине с него и следователно също да напусне територията на Съюза (решение от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), C-836/18, EU:C:2020:119, т. 50).

52 На последно място, с оглед на фактите по главното производство по дело C-532/19 е важно да се припомни, че член 20 ДФЕС не засяга възможността държавите членки да се позовават на произтичащо от този член изключение от производното право на пребиваване, свързано с поддържането на обществения ред и опазването на обществената сигурност (решения от 13 септември 2016 г., Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, т. 81 и от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), C-836/18, EU:C:2020:119, т. 44).

53 Отказът да се предостави право на пребиваване на това основание обаче не може да се основава единствено на предишните осъждания на заинтересованото лице. Той може евентуално да бъде направен само въз основа на конкретна преценка на всички относими към случая обстоятелства, извършена в светлината на принципа на пропорционалност, на основните права, чието зачитане се гарантира от Съда, и ако е необходимо, на висшия интерес на детето на засегнатия гражданин на трета страна (вж. в този смисъл решения от 13 септември 2016 г., Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, т. 85 и от 8 май 2018 г., K.A. и др. (Събиране на семейството в Белгия), C-82/16, EU:C:2018:308, т. 93). Така компетентният национален орган може по-специално да вземе предвид тежестта на извършените нарушения и степента на тежест на осъдителните присъди, както и периодът от време между датата на постановяването им и датата, на която този орган се произнася. Когато отношението на зависимост между този гражданин на трета страна и малолетен или непълнолетен гражданин на Съюза произтича от факта, че първият е родител на втория, следва да се вземат предвид и възрастта, здравословното състояние и семейното и финансовото положение на детето, за което става въпрос (решения от 13 септември 2016 г., CS, C-304/14, EU:C:2016:674, т. 42 и от 13 септември 2016 г., Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, т. 86).

54 С оглед на изложените по-горе съображения на втория въпрос по всяко от дела C-451/19 и C-532/19 следва да се отговори, че член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска държава членка да отхвърли заявление за събиране на семейството, подадено в интерес на гражданин на трета страна, член на семейството на лице, което е гражданин на Съюза и на тази държава членка, и което никога не е упражнявало свободата си на движение, само и единствено поради това, че този гражданин на Съюза не разполага с достатъчно средства за себе си и за посочения член на своето семейство, така че последният да не се превърне в тежест за националната система за социално подпомагане, без оглед на това дали между споменатия гражданин на Съюза и посочения член на семейството му съществува отношение на зависимост от такова естество, че при отказ да се признае производно право на пребиваване на последния, този гражданин на Съюза би бил принуден да напусне територията на Съюза като цяло и по този начин би бил лишен от ефективно упражняване на най-съществената част от правата, които му предоставя неговият статут на гражданин на Съюза.

По първия въпрос по дело C-532/19

55 С първия си въпрос по дело C-532/19 запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че е налице отношение на зависимост, което може да обоснове предоставянето на производно право на пребиваване по силата на този член, само и единствено поради това, че съответният гражданин на държава членка, който е пълнолетен и никога не е упражнявал свободата си на движение, и съпруга(та) му, пълнолетен гражданин на трета страна, са длъжни да живеят съвместно в съответствие със задълженията, произтичащи от брака и предвидени в правото на държавата членка, чийто гражданин е този гражданин на Съюза, и в която този брак е бил сключен.

56 На първо място, следва да се припомни, че за разлика от ненавършилите пълнолетие лица, още повече ако същите са малки деца, възрастният по принцип може да живее разделен от членовете на семейството си. Следователно да се признае, че между двама възрастни, които са членове на едно семейство, е налице отношение на зависимост, което може да породи производно право на пребиваване на основание член 20 ДФЕС, е мислимо само в изключителни случаи, в които, предвид всички релевантни обстоятелства, съответното лице по никакъв начин не би могло да бъде разделено от члена на своето семейство, от когото зависи (решения от 8 май 2018 г., K.A. и др. (Събиране на семейството в Белгия), C-82/16, EU:C:2018:308, т. 65 и от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), C-836/18, EU:C:2020:119, т. 56).

57 Съгласно практиката на Съда също така обстоятелството, че по икономически съображения или с цел запазване на целостта на семейството на територията на Съюза, за гражданина на държава членка би могло да изглежда желателно членовете на семейството му, които не са граждани на държава членка, да могат да пребивават с него на територията на Съюза, само по себе си не е достатъчно, за да се приеме, че ако не им бъде предоставено такова право, гражданинът на Съюза ще бъде принуден да напусне територията на Съюза (решения от 15 ноември 2011 г., Dereci и др., C-256/11, EU:C:2011:734, т. 68 и от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), C-836/18, EU:C:2020:119, т. 57).

58 В този смисъл наличието на семейна връзка, независимо дали биологична или правна, между гражданина на Съюза и члена на неговото семейство, гражданин на трета страна, не е достатъчно основание за признаване в съответствие с член 20 ДФЕС на този член на семейството на производно право на пребиваване на територията на държавата членка, на която е гражданин гражданинът на Съюза (решения от 8 май 2018 г., K.A. и др. (Събиране на семейството в Белгия), C-82/16, EU:C:2018:308, т. 75 и от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), C-836/18, EU:C:2020:119, т. 58).

59 Съдът констатира и че принцип на международното право, който е потвърден в член 3 от Протокол № 4 към Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г., и за който не може да се приеме, че би бил пренебрегнат от правото на Съюза в отношенията между държавите членки, не допуска държава членка да отказва на собствените си граждани правото да влизат на нейната територия и да пребивават там независимо по каква причина (решение от 4 декември 1974 г., van Duyn, 41/74, EU:C:1974:133, т. 22). Тъй като гражданите ѝ имат безусловно право на пребиваване на нейна територия, дадена държава членка не може — без при това да наруши този принцип на международното право — да наложи законосъобразно на свой гражданин да напусне територията ѝ, по-специално за да изпълни произтичащите от брака му задължения (решение от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), C-836/18, EU:C:2020:119, т. 60).

60 При това положение, дори и, както твърди запитващата юрисдикция относно испанското право, правната уредба на държава членка относно брака да налага гражданин на тази държава членка и съпруга(та) му да живеят заедно, такова задължение никога не би могло правно да принуди този гражданин на Съюза да напусне територията на Съюза, когато на съпруга(та) му, гражданин на трета страна, не бъде издадено разрешение за пребиваване на територията на посочената държава членка. С оглед на изложеното правното задължение на съпрузите за съвместно живеене не представлява само по себе си достатъчно доказателство, че между тях съществува отношение на зависимост, което би могло да наложи на гражданин на Съюза да напусне територията на Съюза, за да придружи съпруга(та) си, ако последният/последната трябва да я напусне (решение от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), C-836/18, EU:C:2020:119, т. 61).

61 При всички положения от акта за преюдициално запитване е видно, че предвиденото от испанското право задължение за съвместно живеене на съпрузите не подлежи на принудително изпълнение по съдебен ред.

62 При това положение следва да се отбележи, на второ място, че от акта за преюдициално запитване по дело C-532/19 следва също, че гражданинът на Съюза и неговият съпруг, гражданин на трета страна, са родители на ненавършил пълнолетие испански гражданин, който никога не е упражнявал свободата си на движение в рамките на Съюза.

63 Съгласно постоянната практика на Съда обаче в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда последният трябва да даде на националната юрисдикция полезен отговор, който да ѝ позволи да реши спора, с който е сезирана, като при необходимост извлече от цялата информация, предоставена от тази юрисдикция, и по-специално от мотивите на акта за преюдициално

запитване, разпоредбите от правото на Съюза, които изискват тълкуване предвид предмета на спора в главното производство (решение от 22 април 2021 г., Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, т. 49 и 50, и цитираната съдебна практика).

64 Ето защо следва също да се провери дали член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че може да е налице отношение на зависимост, което да обоснове предоставянето на производно право на пребиваване на гражданин на трета страна, когато този гражданин и неговият съпруг, гражданин на държава членка, който никога не е упражнявал свободата си на движение, са родители на малолетно или непълнолетно лице, гражданин на същата държава членка, което също не е упражнило свободата си на движение.

65 В това отношение следва да се припомни, че Съдът е приел, че от значение при преценката дали отказът за признаване на производно право на пребиваване на гражданин на трета страна, който е родител на дете, гражданин на Съюза, ще лиши последното от възможността ефективно да упражнява най-съществената част от правата, които му предоставя неговият статут, като фактически го принуди да замине с родителя си и следователно да напусне територията на Съюза като цяло, е как се упражняват родителските права по отношение на детето, както и дали родителят, гражданин на трета страна, е поел полагането на грижите за детето в правно, финансово или емоционално отношение (решения от 10 май 2017 г., Chavez-Vilchez и др., C-133/15, EU:C:2017:354, т. 68 и от 8 май 2018 г., K.A. и др. (Събиране на семейството в Белгия), C-82/16, EU:C:2018:308, т. 70).

66 По-специално, за да прецени дали съществува опасност съответното дете, гражданин на Съюза, да бъде принудено да напусне територията на Съюза, ако на неговия родител, гражданин на трета страна, не бъде предоставено производно право на пребиваване в съответната държава членка, следва да се установи дали родителят действително упражнява родителските права по отношение на детето и дали наистина съществува отношение на зависимост между тях. При тази преценка компетентните органи трябва да вземат предвид правото на зачитане на семейния живот, закрепено в член 7 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), който следва да се разглежда във връзка със задължението за вземане предвид на висшия интерес на детето, признат в член 24, параграф 2 от Хартата, с което се преплита правото на детето да поддържа редовно лични отношения и преки контакти с двамата си родители, закрепено в член 24, параграф 3 от Хартата (вж. в този смисъл решения от 1 юли 2010 г., Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, т. 64 и от 8 май 2018 г., K.A. и др. (Събиране на семейството в Белгия), C-82/16, EU:C:2018:308, т. 71 и цитираната съдебна практика).

67 Обстоятелството, че другият родител, когато той е гражданин на Съюза, действително може и е готов сам да поеме ежедневната фактическа грижа за детето, е релевантно, но само по себе си не е достатъчно, за да се приеме, че между родителя, гражданин на трета страна, и детето не съществува отношение на зависимост, което е такова, че детето би било принудено да напусне територията на Съюза при отказ за признаване на право на пребиваване на този гражданин на трета страна. Всъщност тази констатация трябва да се направи след като, с оглед на висшия интерес на съответното дете, се вземат предвид всички обстоятелства в конкретния случай, и по-специално неговата възраст, физическото и емоционалното му развитие, степента на емоционалната му обвързаност както с родителя, гражданин на Съюза, така и с родителя, гражданин на трета страна, а също и

дали раздялата с последния би застрашила душевното равновесие на детето (решения от 10 май 2017 г., Chavez-Vilchez и др., C-133/15, EU:C:2017:354, т. 72 и от 8 май 2018 г., K.A. и др. (Събиране на семейството в Белгия), C-82/16, EU:C:2018:308, т. 72).

68 Така обстоятелството, че родителят, гражданин на трета страна, живее с ненавършилото пълнолетие дете, гражданин на Съюза, е едно от релевантните обстоятелства, които трябва да се вземат предвид, за да се определи дали между тях е налице връзка на зависимост, но не е задължително условие за наличието на такава връзка (решение от 8 май 2018 г., K.A. и др. (Събиране на семейството в Белгия), C-82/16, EU:C:2018:308, т. 73 и цитираната съдебна практика).

69 Освен това, като се има предвид по-специално посоченото в точки 65—67 от настоящото решение, когато малолетният или непълнолетният гражданин на Съюза живее трайно с двамата си родители и полагането на грижите за това дете в правно, емоционално и финансово отношение следователно са споделени ежедневно между двамата му родители, може да се приеме, като това подлежи на оборване, че между малолетния или непълнолетния гражданин на Съюза и неговия родител, гражданин на трета страна, съществува връзка на зависимост независимо от обстоятелството, както беше посочено в точка 59 от настоящото решение, че другият родител на това дете като гражданин на държавата членка, на чиято територия пребивава това семейство, притежава безусловно право да пребивава на територията на тази държава членка.

70 От всички изложени по-горе съображения следва, че на първия въпрос по дело C-532/19 следва да се отговори, че член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, от една страна, че не е налице отношение на зависимост, което може да обоснове предоставянето на производно право на пребиваване по силата на този член, само и единствено поради това, че съответният гражданин на държава членка, който е пълнолетен и никога не е упражнявал свободата си на движение, и съпруга(та) му, пълнолетен гражданин на трета страна, са длъжни да живеят съвместно в съответствие със задълженията, произтичащи от брака и предвидени в правото на държавата членка, чийто гражданин е този гражданин на Съюза, и в която този брак е бил сключен, и от друга страна, че когато гражданинът на Съюза е малолетен или непълнолетен, преценката дали е налице отношение на зависимост, което да обоснове съгласно посочения член предоставянето на родителя на това дете, гражданин на трета страна, на производно право на пребиваване, трябва да се направи след като, с оглед на висшия интерес на съответното дете, се вземат предвид всички обстоятелства в конкретния случай. Когато този родител живее трайно с другия родител, гражданин на Съюза, на това малолетно или непълнолетно лице, е налице оборима презумпция, че съществува такова отношение на зависимост.

По първия въпрос по дело C-451/19

71 С първия си въпрос по дело C-451/19 запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че е налице отношение на зависимост, което може да обоснове съгласно този член предоставянето на производно право на пребиваване в полза на малолетно или непълнолетно дете, гражданин на трета страна, на съпруг — който от своя страна е гражданин на трета страна — на гражданин на Съюза, който никога не е упражнявал свободата си на движение, когато този гражданин на Съюза и неговият съпруг са длъжни да живеят съвместно в съответствие със задълженията, произтичащи от брака и предвидени в правото на държавата членка, чийто гражданин е този гражданин на Съюза, и в която бракът е бил сключен.

72 В самото начало следва да се уточни, че макар след постановяването на акта за преюдициално запитване XU да е навършил пълнолетие, евентуалното право на това лице да се ползва от разрешение за пребиваване на основание член 20 ДФЕС, при всички положения за периода, през който все още не е навършило пълнолетие, би могло да има последици, надхвърлящи самото му предоставяне, като например получаването на обезщетение поради загубване на социални обезщетения, и дори евентуално правото да получи друго разрешение за пребиваване въз основа на законно пребиваване на испанска територия (вж. по аналогия решение от 13 септември 2016 г., Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, т. 30). Следователно фактът, че XU вече е пълнолетно лице, не е релевантен за отговора на първия въпрос по дело C-451/19.

73 След това уточнение е важно, на първо място, да се отбележи, че доколкото, както бе припомнено в точка 47 от настоящото решение, производното право на пребиваване, което може да бъде предоставено на гражданин на трета страна по силата на член 20 ДФЕС, има субсидиарен обхват, запитващата юрисдикция следва да провери дали XU не може да се ползва на основание на друга разпоредба от правото на Съюза от право на пребиваване на испанска територия.

74 За да се даде полезен отговор на тази юрисдикция, следва най-напред да се отбележи, че както е видно от преюдициалното запитване, XU е дете на гражданка на трета страна, притежаваща разрешение за пребиваване на испанска територия, и че към датата, на която е отхвърлена молбата за издаване на разрешение за пребиваване в полза на XU, последното лице не е било навършило пълнолетие.

75 С оглед на тези обстоятелства запитващата юрисдикция следва да провери дали към тази дата XU не е можело да се ползва от право на пребиваване на испанска територия по силата на член 4, параграф 1, буква в) от Директива 2003/86.

76 По-нататък, е важно да се подчертае, че противно на изтъкнатото от испанското правителство пред Съда, само по себе си обстоятелството, че майката на XU се е омъжила за испански гражданин и че е родила дете с испанско гражданство, не може да изключи възможността по отношение на XU да бъде признато право на пребиваване съгласно Директива 2003/86.

77 Всъщност, както отбелязва генералният адвокат в точки 100—108 от заключението си, макар да е вярно, че член 3, параграф 3 от тази директива предвижда, че тя не се прилага за членовете на семейството на гражданин на Съюза, това не променя факта, че с оглед на преследваната с посочената директива цел да се насърчи събирането на семейството и с оглед на защитата, която тя цели да предостави на гражданите на трети страни, и по-специално на малолетните и непълнолетните лица, прилагането на същата директива в полза на малолетно или непълнолетно лице, гражданин на трета страна, не може да се изключи единствено поради факта, че единият от родителите му, гражданин на трета страна, е също родител на гражданин на Съюза, роден от брак с гражданин на държава членка (вж. по аналогия решение от 6 декември 2012 г., O и др., C-356/11 и C-357/11, EU:C:2012:776, т. 69).

78 Накрая, следва да се уточни, че макар, както изглежда в разглеждания случай, в съответната държава членка да не е била подадена молба за събиране на семейството на основание Директива 2003/86, органите на тази държава членка, след като са сезирани с молба, с която се цели гражданин на трета страна да получи производно право на пребиваване по

силата на член 20 ДФЕС, могат да предоставят на този гражданин разрешение за пребиваване на основание посочената директива, ако се окаже, че посоченият гражданин отговаря на условията, за да се ползва от правото на събиране на семейството, закрепено в същата директива.

79 На второ място, в случай че на XU няма да се издаде разрешение за пребиваване по силата на разпоредба от вторичното право на Съюза или на националното право, следва да се провери дали на основание член 20 ДФЕС се допуска предоставянето на производно право на пребиваване в полза на този гражданин на трета страна.

80 В това отношение следва да се отбележи, че както бе установено в точка 70 от настоящото решение, само по себе си обстоятелството, че съгласно испанското право майката на XU и нейния съпруг са длъжни да живеят заедно, не може да се разглежда като отношение на зависимост между тях по смисъла на член 20 ДФЕС. Ето защо подобно обстоятелство също не може да обоснове придобиването от XU на право на пребиваване на основание на посочения член.

81 Като се има това предвид, майката на XU е също така майка на непълнолетен гражданин на Съюза, който никога не е упражнявал свободата си на движение. При тези обстоятелства следва да се провери също така съгласно член 20 ДФЕС дали към датата, на която е отхвърлена молбата за предоставяне на разрешение за пребиваване на XU, принудителното заминаване на последното лице би могло да доведе до това майка му също да бъде фактически принудена да напусне територията на Съюза като цяло поради връзката на зависимост, която съществува между тях, и ако това е така, дали заминаването на майката на XU фактически също така би наложило на непълнолетното ѝ дете, гражданин на Съда, да напусне територията на Съда като цяло, поради съществуващото отношение на зависимост между този гражданин на Съюза и неговата майка.

82 В това отношение е важно да се отбележи, първо, че към датата, на която е отхвърлена молбата за предоставяне на разрешение за пребиваване на XU, не би било невъзможно принудителното напускане на испанската територия от XU фактически да принуди майка му да напусне територията на Съюза като цяло. Всъщност към тази дата XU все още е бил непълнолетен и единствено майка му е упражнявала родителските права по отношение на него, така че не може да се изключи, че към посочената дата между тези двама граждани на трети страни съществува отношение на зависимост.

83 Ето защо, когато, както в настоящия случай, следва по изключение да се провери дали е налице отношение на зависимост между граждани на трети страни за целите на прилагането на член 20 ДФЕС, тази преценка трябва да се извърши, като се вземат предвид, mutatis mutandis, критериите, посочени в точки 65—69 от настоящото решение, като обаче се има предвид, че в случая когато на малолетно или непълнолетно дете, гражданин на трета страна, е било отказано предоставянето на разрешение за пребиваване на територията на дадена държава членка, за което следователно съществува риск да бъде принудено на законно основание да напусне територията на Съюза като цяло, следва да се провери дали родителят му, които живее с него в тази държава членка, фактически би бил принуден да замине с него. По аналогия с изложеното в точка 67 от настоящото решение обстоятелството, че другият му родител действително може да поеме издръжката на малолетното или непълнолетно лице от правна, финансова и емоционална гледна точка, включително в страната му на произход, представлява релевантно обстоятелство в това

отношение, макар само по себе си да не е достатъчно, за да се заключи, че родителят, пребиваващ на територията на посочената държава членка, фактически няма да бъде принуден да напусне територията на Съюза.

84 Второ, ако се предположи, че майката на XU фактически ще бъде принудена да напусне територията на Съюза като цяло, за да замине с XU, това напускане би могло също така да принуди малолетното ѝ дете, гражданин на Съюза, да напусне посочената територия. Такъв би бил случаят, ако въз основа на критериите, припомнени в точки 65—69 от настоящото решение, би трябвало да бъде установено наличието на отношение на зависимост между този гражданин и майка му.

85 Следователно към датата, на която молбата за предоставяне на разрешение за пребиваване на XU е била отхвърлена, принудителното напускане на испанската територия от горепосоченото лице би могло на практика да принуди не само майка му, гражданка на трета страна, но и другото ѝ дете, гражданин на Съюза, да напуснат територията на Съюза като цяло. Запитващата юрисдикция обаче следва да провери тази хипотеза. Ако тя бъде потвърдена, за да не се допусне този гражданин на Съюза да бъде лишен поради своето напускане от възможността да се ползва от най-съществената част от правата, които му предоставя неговия статут, би трябвало на основание член 20 ДФЕС на доведения му брат XU да бъде признато производно право на пребиваване.

86 С оглед на всички изложени по-горе съображения на първия въпрос по дело C-451/19 следва да се отговори, че член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че е налице отношение на зависимост, което може да обоснове съгласно този член предоставянето на производно право на пребиваване в полза на малолетно или непълнолетно дете, гражданин на трета страна, на съпруг — който от своя страна е гражданин на трета страна — на гражданин на Съюза, който никога не е упражнявал свободата си на движение, когато от брака между този гражданин на Съюза и неговия съпруг има родено дете, гражданин на Съюза, което никога не е упражнявало правото си на движение, и в смисъл че последното би било принудено да напусне територията на Съюза като цяло, ако малолетното или непълнолетно дете, гражданин на трета страна, бъде принудено да напусне територията на съответната държава членка.

По съдебните разноски

87 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

1) Член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска държава членка да отхвърли заявление за събиране на семейството, подадено в интерес на гражданин на трета страна, член на семейството на лице, което е гражданин на Съюза и на тази държава членка, и което никога не е упражнявало свободата си на движение, само и единствено поради това, че този гражданин на Съюза не разполага с достатъчно средства за себе си и за посочения член на своето семейство, така че

последният да не се превърне в тежест за националната система за социално подпомагане, без оглед на това дали между споменатия гражданин на Съюза и посочения член на семейството му съществува отношение на зависимост от такова естество, че при отказ да се признае производно право на пребиваване на последния, този гражданин на Съюза би бил принуден да напусне територията на Европейския съюз като цяло и по този начин би бил лишен от ефективно упражняване на най-съществената част от правата, които му предоставя неговият статут на гражданин на Съюза.

2) **Член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, от една страна, че не е налице отношение на зависимост, което може да обоснове предоставянето на производно право на пребиваване по силата на този член, само и единствено поради това, че съответният гражданин на държава членка, който е пълнолетен и никога не е упражнявал свободата си на движение, и съпруга(та) му, пълнолетен гражданин на трета страна, са длъжни да живеят съвместно в съответствие със задълженията, произтичащи от брака и предвидени в правото на държавата членка, чийто гражданин е този гражданин на Съюза и в която този брак е бил сключен, и от друга страна, че когато гражданинът на Съюза е малолетен или непълнолетен, преценката дали е налице отношение на зависимост, което да обоснове съгласно посочения член предоставянето на родителя на това дете, гражданин на трета страна, на производно право на пребиваване, трябва да се направи след като, с оглед на висшия интерес на съответното дете, се вземат предвид всички обстоятелства в конкретния случай. Когато този родител живее трайно с другия родител, гражданин на Съюза, на това малолетно или непълнолетно лице, е налице оборима презумпция, че съществува такова отношение на зависимост.**

3) **Член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че е налице отношение на зависимост, което може да обоснове съгласно този член предоставянето на производно право на пребиваване в полза на малолетно или непълнолетно дете, гражданин на трета страна, на съпруг — който от своя страна е гражданин на трета страна — на гражданин на Съюза, който никога не е упражнявал свободата си на движение, когато от брака между този гражданин на Съюза и неговия съпруг има родено дете, гражданин на Съюза, което никога не е упражнявало правото си на движение, и в смисъл, че последното би било принудено да напусне територията на Съюза като цяло, ако малолетното или непълнолетно дете, гражданин на трета страна, бъде принудено да напусне територията на съответната държава членка.**

Подписи